

УДК 351.858:351.01(477)

Коянс А. А.¹, Дуліда Д. О.²

¹ асист. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-412 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Пропаганда й дезінформація – потужні інструменти інформаційної війни, які Росія використовує, щоб маніпулювати людьми по всьому світу. Інформаційна війна Росії - це відбирання права на минуле й самовизначення, маніпуляції історичною пам'яттю, підміна понять і фактів, а також відверта брехня.

В умовах повномасштабної війни противник використовує пропаганду як інструмент для ведення війни. Інформаційна пропаганда використовується Росією не тільки для того, щоб впевнити своє населення в «правильності» дій вищого керівництва, але і для послаблення підтримки України іншими країнами, шляхом поширення дезінформації.

Україна наразі використовує методи протидії пропаганді як у короткостроковій перспективі (вимкнення деяких каналів інформації), так і довгостроковій – розвитку критичного мислення у суспільстві і підвищення медіаграмотності. Проте варто розробляти й інші методи переривання ланцюга споживач-когнитивна реакція, а саме створювати сприятливі умови для розвитку якісних медіа. Це можливо в разі розвитку ефективної саморегуляції або ж співрегуляції в медіа.

В умовах війни влада України виявляє та спростовує пропагандистські наративи Росії. Це досягається шляхом: щоденного інформування про реальний перебіг подій на фронті; через пояснення технологій дезінформації РФ; спростування наративів ворожої пропаганди; випереджувального надання та

пояснення найбільш актуальної інформації. Українські активісти намагаються зменшити наслідки російської пропаганди, створюючи свої медіапроекти.

Неправдива інформація у ЗМІ та соціальних мережах суттєво відрізняється за якістю. У мережі можна знайти приклади як добре пропрацьованих маніпуляцій, так і примітивних «вкидів», покликаних викликати потрібні їх автору емоції у читача або глядача. Розпізнати фейки російської пропаганди, як і іншу неправдиву інформацію, можна за кількома характерними ознаками.

Характерною ознакою фейкового матеріалу є відсутність посилань на першоджерела, з яких наводиться інформація. Часто в таких новинах нічим не обґрунтовані тези видаються за беззаперечні факти. Інколи автори посилаються на абстрактних спеціалістів з галузі, яка є предметом обговорення, не називаючи їх.

Автори фейкових новин люблять використовувати маніпулятивні заголовки, які інтригують читача та спонукають його прочитати матеріал. Розповсюдженням явищем є застосування «капсу» – великих літер, призначених для акцентуації уваги на окремих словах.

Завдання професійного журналіста – поділитися інформацією, а не викликати певні емоції у аудиторії. Тому характерною рисою якісних новин є відсутність словесних оцінок подій та їх емоційного забарвлення. Використовуючи оціночні судження, автор передає читачеві своє бачення ситуації, таким способом маніпулюючи його свідомістю.

Підміна фактів домислами. Маніпулюючи фактами, російські пропагандисти часто перекручують правду, подаючи вигадки під виглядом фактів та роблячи хибні висновки з наявної достовірної інформації. Реальні події можуть гіперболізуватися, а їх значення – перебільшуватися.

Наявність чіткого висновку автора. Завдання журналіста – подавати об'єктивну інформацію, з якої читач чи глядач сам має робити певні висновки. Тому наявність уже сформованого авторського умовиводу у матеріалі, який подається як новина є явною ознакою пропагандистського контенту.

Тексти на конспірологічні теми, такі як згадки про таємний світовий уряд, масонські змови, вчених, мільярдерів чи можновладців, які приховують від світу правду, апіорі є ненадійними, оскільки усі подібні теорії не відповідають критеріям науковості.

Як протистояти пропаганді: робити аналіз змісту повідомлення, джерела варто порівнювати та перевіряти, використовувати спеціальні сервіси, які допоможуть знайти неправду - «Вокс Чек» аналітичної платформи «Вокс Україна», проєкти «Тексти», «По той бік новин», «STOP FAKE», «SciCheck», FactCheck.org.

Російські пропагандисти мають великі ресурси і вплив у багатьох країнах. Але їм можна й потрібно протидіяти.